

Hvordan ruster vi oss for fremtiden?

Løsningen på de fleste utfordringene vi står overfor, er kunnskap. Kunnskap gir folk større frihet til å kunne ta egne valg. Kunnskap utjevner sosiale forskjeller slik at alle får likere muligheter. Kunnskap skaper arbeidsplasser, nye produkter og tjenester, løser klimautfordringer og pandemier. Den beste måten å bekjempe utenforskap på er kunnskap, fordi kunnskap gir enkeltmennesker flere verktøy til å bestemme over egen framtid. I årene som kommer vil konkurransen om arbeidsplasser bli hardere. Vi vil gi våre barn og barnebarn de beste forutsetningene for å lykkes. Det krever mer frihet og kvalitet i alle stadier av utdanning og forskning. Mer frihet og mindre politisk styring av forskning, mer frihet for elev og lærer.

Mer frihet og kvalitet i opplæring

Barn skal ha frihet til å leke, lære og utvikle seg. Deres framtid skal ikke defineres av foreldrenes bakgrunn, men av egen vilje og kunnskap. Enten det er i hjemmet, på skolen eller på lekeplassen skal barn behandles med respekt.

Barn er individer med rettigheter og ansvar, og de skal inkluderes og tas på alvor på alle arenaer. Frihet til å ta egne beslutninger betyr også at foreldre kan søke om utsatt skolestart for sitt barn, gjennom ordningen med fleksibel skolestart.

Vi vil at barnehagen skal være en trygg arena for lek og læring. Den skal være tilgjengelig for alle, og barna skal erfare hva det betyr å respektere seg selv og andre.

Vi vet hvor viktig det er for barna å få en barnehageplass. Derfor vil vi innføre en garanti slik at alle barn får tilbud om en plass etter endt foreldrepermisjon. Slik slipper foreldrene å ta ut ubetalt permisjon eller å måtte finne andre overgangsløsninger.

Vi vil sikre et mangfold i barnehagetilbudet. Det viktigste for oss er at barna får et godt barnehagetilbud, ikke om det drives av private eller offentlige. Samtidig er det viktig for oss å bevare et mangfold blant de private barnehagene, og sikre en finansiering som gjør det mulig å drifte små, uavhengige barnehager også i framtida.

Vi vil endre dagens finansiering av barnehager slik at de kan tilby mer fleksible åpningstider. Dette er et viktig tilbud som gjør hverdagen litt enklere for yrkesgrupper som jobber kvelds- og nattskift.

Vi har fått gjennomslag for gratis kjernetid i barnehagen for familier med dårlig råd. Nå vil vi sørge for gratis heldagsplass for familier med dårlig råd, både i barnehage og SFO/AKS.

Det aller viktigste for å gi alle barn like muligheter, er barnehager av høy kvalitet. Da må vi sikre at det både er mange nok ansatte i barnehagene, og at det er flere barnehagelærere, flere fagarbeidere og flere med andre utdanninger som er relevante i barnehagene. Pedagognormen som ble innført i 2018 bør evalueres, og kravene til utdanning bør skjerpes. Målet vårt er å øke andelen barnehagelærere til over 50 prosent i løpet av neste stortingsperiode, opp mot 60 prosent de neste ti årene. I tillegg vil vi arbeide for å rekruttere flere mannlige barnehagelærere. Barnehagelærere

og assistenter trenger kontinuerlig kunnskapspåfyll. Vi vil gi både barnehagelærere og assistenter tilbud om etter- og videreutdanning, og få flere med mastergradsutdanning i barnehagene.

Vi vil at barn allerede i barnehagen skal lære om integritet, grensesetting og å sette ord på upassende oppførsel. Vi vil også at barna skal lære at det finnes et mangfold av seksuelle orienteringer, og at alle har en rett til å være seg selv.

Vi vil gi flere friheten til å ta beslutninger over egen hverdag. Alle barn har rett på relevant og motiverende undervisning i skolen.

Vi vil oppdatere eksamensformer og vurderingsformer slik at de i større grad gjenspeiler hovedprioriteringene i fagfornyelsen, samt de arbeidsformene elevene kommer til å møte senere i utdanning og arbeidsliv.

For å utvikle skolen, må vi ha kunnskap om skolen. Vi vil videreutvikle de nasjonale prøvene slik at de gir bedre informasjon både til skoleeier og nasjonale myndigheter, men også slik at de i større grad enn i dag kan fungere læringsstøttende og som grunnlag for å tilpasse opplæringa til den enkelte elev. Det totale omfanget av nasjonale prøver bør ikke bli større enn i dag for å unngå unødvendig byråkrati og statlig styring.

Det er ikke alt i skolehverdagen som må bestemmes nasjonalt. Enten det gjelder leksefri eller mobiltelefonbruk, løses dette best lokalt og på skolene.

Vi vil oppdatere eksamensformer og vurderingsformer slik at de i større grad gjenspeiler hovedprioriteringene i fagfornyelsen, samt de arbeidsformene elevene kommer til å møte senere i utdanning og arbeidsliv. Skolene må derfor ha oppdatert utstyr og tidsriktige verktøy. Samarbeid med relevante bransjer må utvikles og utvides.

Dyktige lærere er det viktigste for å sikre opplæring av god kvalitet på alle skoler i hele landet. Selv om vi har gjennomført et stort løft for videreutdanning av lærere de siste årene, er det fortsatt sånn at norske lærere deltar i etter- og videreutdanning i mindre grad enn lærere i andre land. Derfor trenger vi et nytt lærerløft også i neste stortingsperiode.

Vi vil gi flere lærere får det kompetansepåfyllet de trenger, helt fra barnehagelærere og grunnskolelærere til lektorene på videregående skole. Vi må fortsette å stille høye krav både for å komme inn på lærerutdanninga og for å undervise på alle nivå i skolen.

Vi vil sikre åpenhet om lærernes fagkompetanse ved hver enkelt skole, og vi vil sørge for at eksisterende fagkompetanse hos skolens lærere tas i bruk til beste for elevene.

Venstre vil motvirke frafallet fra læreryrket, bl.a. gjennom mer variert praksis i lærerutdanningen. Lærerstudenter bør få erfaring med alle deler av læreryrket gjennom skoleåret, i tillegg til undervisning. Nyutdannede lærere må også få nødvendig oppfølging og veiledning i starten av karrieren.

Vi vil øke antall helsesykepleiere med minst 500 de neste fire årene. Samtidig vil vi åpne opp for at flere yrkesgrupper kommer inn i skolen. Dette kan være et viktig bidrag til et godt læringsmiljø for elevene og styrke relasjonen mellom skole og hjem. For at lærerne skal kunne fokusere på sin hovedoppgave, trengs det skoleansatte som bidrar på andre felt. Elever og lærere skal ha et trygt miljø. Skoleeier må ha rutiner og varsling for å beskytte elever og lærere.

For elever med behov utenom det vanlige er det aller viktigste at lærerne har kompetanse til å møte disse behovene. Dette gjelder både elever med lærevansker, sosiale utfordringer og evnerike barn. Vi vil satse på mer kompetanse for lærerne for inkludering av disse barna i skolen. Derfor må tilpasset opplæring i praksis sterkere inn i lærerutdanningen og vi må ha et bedre videreutdanningstilbud.

Vi er ikke flinke nok til å legge til rette for elever med høyt læringspotensial i skolen i dag. Vi vil kartlegge utfordringene disse opplever og presisere deres rett til både tilpasset undervisning og spesialundervisning dersom de har behov for det. Målet er at alle elever skal få utfordringer som er tilpasset eget nivå i hvert enkelt fag.

Vi har fortsatt en stor jobb å gjøre med å avbyråkratisere skolen. Vi vil gi læreren mer tid til primær oppgavene undervisning, vurdering og forberedelser, blant annet gjennom mer tillitsbasert ledelse, ansvarsreform og færre styringsnivåer.

Vi vil gi elevene et større utvalg av fag og gi dem friheten til å velge det som passer for dem. Kreativitet og frihet hører sammen. Når elevene får mer frihet må også skolene få muligheten til å skreddersy et godt lokalt undervisningstilbud.

For at kreative, praktiske og estetiske fag skal få større plass i skolen, må elevene få muligheten til å ta flere valgfag. Vi vil utvide valgfagtilbudet på ungdomsskolen og innføre valgfagordningen på mellomtrinnet. Valgfag gir elevene mer frihet i hverdagen, også i barneskolen.

Vi vil tilby et annet fremmedspråk utover engelsk som valgfag fra og med mellomtrinnet, fordi det er enklere å lære et fremmedspråk i ung alder.

Vi vil fjerne kravet om at femti prosent av tiden i grunnskolens religionsfag må brukes på kristendom. Staten skal ikke favorisere noen livssyn foran andre. Derfor vil vi fjerne K'en i KRLE-faget. Vi vil også avskaffe deltakelse i religiøse seremonier i regi av den offentlige skolen.

Vi vil gi videregående elever større valgfrihet. Motivasjonen hos elevene er høyere i de fagene de selv har valgt.

Elever er forskjellige og trenger mer valgfrihet i hverdagen. Vi ønsker færre timer til kjernefag for å gi mer tid til programfag, og vi vil innføre en modulbasert fagvalgordning på videregående skole. En modulbasert ordning vil gi friere valg på tvers av fagområder og tradisjonelle studieløp. Samtidig vil vi sikre at det finnes en allmenndannende kjerne som er felles for alle studielinjer. Dette vil også åpne for kombinasjoner med f.eks. landslinjer, toppidrett og ulike yrkesfag. Vi vil også gjøre det lettere for den enkelte skole å opprette egne valgfag.

Vi vil at elever skal ha rett til å gjennomføre videregående skole slik at alle skal kunne fullføre den utdanningen de har startet på, og at det skal bli lettere å ta ny eller mer videregående utdanning senere i livet. Samtidig bør flere skoler tilby vekslingsmodellen. Det må bli lettere å kombinere praktisk arbeid og teori på yrkesfagslinjene, og alle elever må få praktisk erfaring med faget sitt fra første trinn. Vi vil også gjøre det mulig for yrkesfagelever å ta flere fagbrev.

Vi mener også at det må finnes ulike løp med større fleksibilitet innen yrkesfag. YSK og 1+3 år på yrkesfaglig utdanning må inn som faste elementer i videregående opplæring. På samme måte må fagbrev for voksne og samarbeidet med næringslivet styrkes for å gi mer ny kvalifisert arbeidskraft.

Vi vil øke lærlingtilskuddet, fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger og øke rådgivningskompetansen til fylkeskommunene for opplæring og oppfølging av bedrifter som ønsker å ta imot lærlinger.

Vi mener at elevene selv skal bestemme hvilken skole de søker på. Derfor vil vi arbeide for fritt skolevalg i hele landet også på tvers av fylkesgrenser.

Fraværsgrensene fungerer dårlig for de elevene som sliter mest. Vi vil fjerne den nasjonale fraværsgrensen i videregående opplæring. Inntil videre ønsker vi å jobbe for å gjøre fraværsgrensen mer fleksibel og gi mer rom for skjønn til læreren og skoleledelsen.

Vi mener at det skal være rom for flere friskoler i Norge. Friskoler med viktige fagtilbud eller ulike pedagogiske opplegg gir mer mangfold og valgfrihet for elevene. I tillegg gir det viktig inspirasjon og utgjør et viktig supplement til det offentlige skoleverket. Vi vil legge til rette for at fylkeskommuner kan innføre tilbud til elever som ønsker å oppnå en kombinasjon av studiekompetanse og fagopplæring.

Vi vil at prinsippet om tidlig innsats og forsterket opplæring også skal gjelde i videregående opplæring. Slik vil elever som ønsker å ta imot et slikt tilbud, gis bedre muligheter til mestring og fullføring. Elever med svak faglig bakgrunn fra grunnskolen har høy sannsynlighet for å falle fra i videregående. Derfor vil vi ha en ordning med frivillige innføringsfag til de elevene som trenger det, og vi ønsker også flere tilbud i overgangen mellom ungdomsskole og videregående for dem som har behov for det. Vi vil også at fylkeskommunene skal få et ansvar for å legge til rette for desentralisert høyere utdanning og etterutdanning tilpasset lokale behov for, gjerne i tilknytning til de videregående skolene. Det må følge nødvendige midler med dette overførte ansvaret.

Vi vil forberede barn og unge for fremtidens arbeidsmarked. Vi vil at alle barn og unge skal bygge digital kompetanse på skolen.

Vi vil bidra til økt kunnskap om kritisk medieforståelse, kildekritikk og personvern gjennom skoleverket og tiltak for voksne.

Vi vil ha en skole som er fremtidsrettet og ruster elevene for en digitalisert hverdag. Vi vil at alle elever skal ha lik tilgang til digitale plattformer, nettbrett og bærbare datamaskiner. Alle elever skal lære grunnleggende programmeringsferdigheter.

Vi er opptatt av at digitale hjelpemidler skal bidra til læring. Vi vil derfor øke lærernes digitale kompetanse.

Vi mangler koordinert oppfølging av utsatte barn. Derfor vil vi etablere møteplasser for fagfolk fra barnevern, skole, barnehage og kommune der de kan jobbe med langsiktig oppfølging av disse barna, og innføre en rett til barnekoordinator for familier som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester.

Mer frihet i høyere utdanning

Vi står overfor store utfordringer. Da øker også behovet for kunnskap. Forskning og høyere utdanning skal sette oss i stand til å løse klimakrisen, ta vare på naturen og bidra til bærekraftig omstilling. Kunnskap er en viktig forutsetning for å kunne leve et trygt og godt liv i et samfunn i stadig hurtigere endring.

Vi trenger mer fri forskning og utdanningsinstitusjoner med stor frihet. Vi har tiltro til den enkelte forskeren og ønsker oss selvstendige forskningsmiljø. Kunnskapen vi trenger, skapes best gjennom å hegne om frihet, grunnforskning, konkurranse og sterkt internasjonalt samarbeid.

Vi vil at alle skal ha mulighet til å ta utdanning, og denne muligheten skal vare livet ut og så langt som mulig uavhengig av hvor du bor.

Vi vil øke studiestøtten til 1,5 av grunnbeløpet i folketrygden og sikre ordninger som gir studielån til påfyll av kunnskap og kompetanseheving. Slik vil vi gi studentene en tryggere økonomisk hverdag.

Studenttida er et naturlig tidspunkt for en del å få barn. Vi vil tilrettelegge for slike livsvalg i utformingen av økonomiske ordninger, tiltak ved utdanningsinstitusjonene og boliger for studenter. For studenter med barn vil vi øke studiestøtten til 2G.

For at flere skal ha mulighet til å ta utdanning, ønsker vi å åpne for at studenter som har opparbeidet seg retten til det, kan motta dagpenger. For studenter som også mottar støtte fra Lånekassen vil vi at dagpenger regnes som del av inntektsgrunnlaget.

Vi vil legge til rette for at flere kan ta videreutdanning og få kunnskapspåfyll gjennom et langt arbeidsliv. Flere desentraliserte utdanningstilbud på alle nivå er helt sentralt for å lykkes med å utvikle kunnskap, næringsutvikling og gode liv over hele landet. Vi vil også gi småbedrifter skattefradrag for å finansiere videreutdanning for bedriftens ansatte. Fagskolene må styrkes for å sikre kompetansen vi trenger i arbeidslivet. Vi vil sikre flere studieplasser og mer stabil og enhetlig finansiering, slik at det blir mindre forskjeller i størrelsen på skolepenger mellom de ulike skolene.

Vi har vedtatt en kompetansereform for etter- og videreutdanning. Vi vil endre finansieringssystemet for høyere utdanning slik at det blir lettere for universitetene og

høgskolene å tilby kortere videreutdanningsopplegg. Vi vil sikre praksisplasser til alle studenter som har krav på det, og sørge for kompetente veiledere.

Vi vil øke støtten til bedrifter som tar inn lærlinger i videre- og etterutdanning. For å kunne tilby gode muligheter for etter- og videreutdanning må vi sikre et samarbeid med privat næringsliv. Vi vil ha flere praksisavtaler på universitetene og høgskolene slik at flere studenter får relevant erfaring i studietiden, uten å miste studieprogresjonen.

Studenter er mennesker i alle livsfaser. Vi vil gi dem større frihet i hverdagen.

Vi vil gi universitetene og høgskolene større frihet til å vektlegge ulike karakterer og opptaksformer. Søknadsprosessen til høyere utdanning er for standardisert og legger for stor vekt på karaktersnitt.

Vi vil senke maksimumsgrensen for tilleggspoeng og fjerne tilleggspoeng for alder og kjønn. Det vil vi gjøre for å øke muligheten for tidlig studiestart for motiverte ungdommer.

Vi vil bygge flere studentboliger og sikre at en del av disse er universelt utformet.

Vi ønsker gode undervisere ved universitetene og høgskolene. Vi vil gi de flere insentiver til å vektlegge undervisning og pedagogisk kompetanse ved ansettelse av forskere og forelesere.

Vi satser på kvalitet og mangfold i universitet- og høgskolesektoren vår.

Vi har vedtatt en stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning og vil følge opp den. For oss er det spesielt viktig at alle studenter skal møte kompetente forskere og forelesere.

Kvaliteten i universitets- og høgskolesektoren har gått opp de siste tiårene. Reformen har både hevet kvaliteten og økt antall publikasjoner, men også innskrenket institusjonenes frihet til å styre og regulere egen virksomhet. Dette er en balanse vi mener alltid må gå i frihetens favør.

Institusjonene må gis mer rom og tillit til selv å finne de beste løsningene for å forbedre studie- og forskningskvaliteten.

Institusjonenes frihet er grunnleggende for å ivareta forskningens uavhengighet. Den frie forskningen er viktig for ny kunnskap og rekruttering. Dette sikres best med solide grunnbevilgninger til universiteter og høgskoler. Vi vil at mest mulig forskning skal finansieres gjennom frie bevilgninger og åpne forskningsprogrammer.

I dag mottar universitetene støtte blant annet som følge av publiserte vitenskapelige artikler. Vi vil legge mer vekt på undervisningskvalitet.

Vi vil gjøre høyere utdanning enda mer internasjonalt rettet. Vi vil ha flere norske studenter til utlandet og flere utenlandske studenter til Norge.

Alle studenter i Norge, også utenlandske, skal få gratis utdanning. Alle norske studenter skal få mulighet til å dra minst ett semester på utveksling i utlandet. Vi vil øke finansieringen av internasjonal nettverksbygging og utenlandsopphold for unge forskere.

Vi vil tiltrekke oss flere forskere til Norge. Akademisk frihet gjør det attraktivt å forske i Norge, og er med på å styrke vår konkurransekraft. Vi vil åpne for mer arbeidsinnvandring fra land utenfor det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS). I tillegg vil vi innføre en ordning med forskervisum for å gi flere akademikere muligheten til å arbeide i Norge.

I dag er det en rekke regler som innskrenker rettighetene til utenlandske studenter i Norge. Vi vil gjennomgå regelverket for å gjøre det enklere for utenlandske studenter som tar en hel grad i Norge, å dra på kortere utvekslingsopphold. Vi vil også gjøre det enklere å fullføre påbegynt utdanning fra utlandet.

Vi vil gjøre det enklere for utenlandske borgere med utdanning fra et norsk universitet eller høyskole å jobbe i Norge etter fullført grad. I dag er det altfor mange hinder som gjør at dette blir vanskelig, og at studentene forlater Norge. Det må også bli langt lettere å få godkjent utenlandske utdanninger i Norge. Det bør være lettere å studere i nordiske naboland, enn hva det er i dag. Derfor vil Venstre ta til orde for et felles opptakssystem for universitet- og høyskoler i hele Norden.

Studenter er viktige i kampen for demokrati og menneskerettigheter. Derfor vil vi gjøre Students at Risk til en permanent ordning. Den sikrer at studenter som møter hindringer på grunn av sitt politiske engasjement, kan fullføre utdanningen sin i Norge.

Vi vil satse på forskning og innovasjon.

Vi vil trappe opp statlig støtte til forskning opp mot tre prosent av statsbudsjettet. At det er et prosentmål av statsbudsjettet gjør at vi kan øke bevilgningene i økonomiske nedgangstider, til forskjell fra i dag der vi bare kan bruke mer når økonomien ellers er i vekst. Økte statlige bidrag til forskning må samsvare med økt støtte til forskning fra privat sektor.

Vi støtter opprettelsen av flere private stiftelser og fond for forskning, slik at spesielt unge forskere får flere finansieringskilder.

Vi vil at Norge skal være en fullverdig deltaker i alle EUs rammeprogram for forskning og innovasjon. Aktiv deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid er avgjørende for å løse felles utfordringer.

Klimakrisen er vår største globale utfordring, og vi vil at neste nasjonale langtidsplan for forskning og høyere utdanning skal koble Norges klimautslippsmål med norsk forskning og innovasjon.

«Klimakur» viser en rekke mulige løsninger for å få ned norske utslipp. Vi vil at Forskningsrådet skal følge opp «Klimakur» og peke på områder der norsk forskning kan bidra til å redusere utslipp av klimagasser.

Kunnskap må gjøres så tilgjengelig som mulig for alle. Vi vil gi mer åpen tilgang til forskningsresultater. Slik kan både folk og bedrifter få tilgang på offentlig finansierte forskningsresultater. Det må også tilrettelegges for forskningsmidler knyttet til norsk tegnspråk.

Det norske forskningsmiljøet i Antarktis er viktig, og Norge har drevet forskningsstasjonen «Troll» de siste 15 årene. Vi vil nå bygge en ny forskningsstasjon som kan erstatte «Troll».

Forskning er ikke bare til for forskningens skyld. Forskning er en forutsetning for innovasjon og for at vi skal kunne skape nye arbeidsplasser.

Vi vil sikre mer plass til innovasjon i statlige virksomheter ved å i større grad inkludere innovasjon som krav i anskaffelsesprosesser.

I Norge er instituttsektoren en viktig premissleverandør for kunnskapsproduksjon og innovasjon. Vi har utvidet grunnstøtten til disse instituttene og vil fortsette å være pådriver for en sterk instituttsektor.

Folkehøyskoler gir alle nordmenn muligheten til å lære noe nytt om seg selv og samfunnet vi lever i.

Vi ønsker å styrke mangfoldet og støtte opp om etableringen av flere folkehøyskoler. Vi vil sikre folkehøyskolenes attraktivitet, ved å videreføre 2 tilleggspoeng. Vi mener folkehøyskoler er et godt alternativ også for ungdom under 18 år, og vil derfor utvide mulighetene for denne aldersgruppen. I dag er det et begrenset tilbud av folkehøyskoler for 16-åringene. Vi vil aktivt tilrettelegge for at folkehøyskoler blir brukt i integreringsarbeid av enslige mindreårige, som et alternativ til asylmottak og gi bedre informasjon til minoritetsgrupper om folkehøyskoler for å øke rekrutteringen.

Folkehøyskoler er en god måte å samle unge mennesker med forskjellig bakgrunn på. De er en viktig arena for inkludering, og vi vil derfor gjøre tilbudet enda bedre for mennesker med funksjonsvariasjoner.